

Київський національний університет імені Тараса
Шевченка
Факультет комп'ютерних наук і кібернетики

Звіт
з лабораторної роботи №2
з моделювання систем

Виконав:
Студент групи ІПС-32
Гончаренко Ілля Сергійович
Київ
2024

Варіант 15

1. Суть задачі

Побудова лінійної моделі з допомогою псевдообернених операторів.

Будемо вважати, що на вхід системи перетворення, математична модель якої невідома, поступають послідовно дані у вигляді $m - 1$ вимірних векторів x_j . На виході системи спостерігається сигнал у вигляді вектора y_j розмірності p .

Для цього нам потрібно знайти оператор P переходу сигналу. С початку потрібно шукати математичну модель оператора об'єкту в класі лінійних функцій.

В першу чергу будемо шукати псевдообернену матрицю двома методами:

1. Мура-Пенроуза(формула 3.4)

$$A^+ \approx (A^T A + \delta_0^2 E_n)^{-1} A^T$$

2. Гревіля

$$(A a^T)^T = \{A^+ - \frac{Z(A)aa^T A^+}{a^T Z(A)a} : \frac{Z(A)a}{a^T Z(A)a}, if a^T Z(A)a > 0 \quad A^+ - \frac{R(A)aa^T A^+}{1+a^T R(A)a}$$

І після цього перевірити за допомогою теореми про характеристичну властивість псевдооберненої матриці.

Характеристична властивість псевдооберненої матриці:

Матриця A^+ розмірності $n * m$ є псевдооберненою матрицею до матриці A $n * m$ тоді і тільки тоді, якщо виконуються такі умови:

- $AA^+A = A$

$$A^+ A A^+ = A^+$$

- AA^+ - симетрична матриця розмірності $m * m$
- $A^+ A$ - симетрична матриця розмірності $n * n$

1. Градієнтний метод:

Ініціалізація: Визначити початкові значення параметрів моделі (зазвичай випадковим чином).

Обчислення градієнта: Обчислити градієнт функції втрат щодо параметрів.

Оновлення параметрів: Оновити параметри за допомогою формули:

$$\theta = \theta - \alpha \cdot \nabla L(\theta)$$

де θ — вектор параметрів, α — крок навчання, $\nabla L(\theta)$ — градієнт функції втрат.

Повторення: Повторювати кроки 2 і 3, поки не буде досягнуто достатнього рівня точності або не виконано максимальну кількість ітерацій.

2. Результати:

Прогнозоване зображення (Мура-Пенроуза)

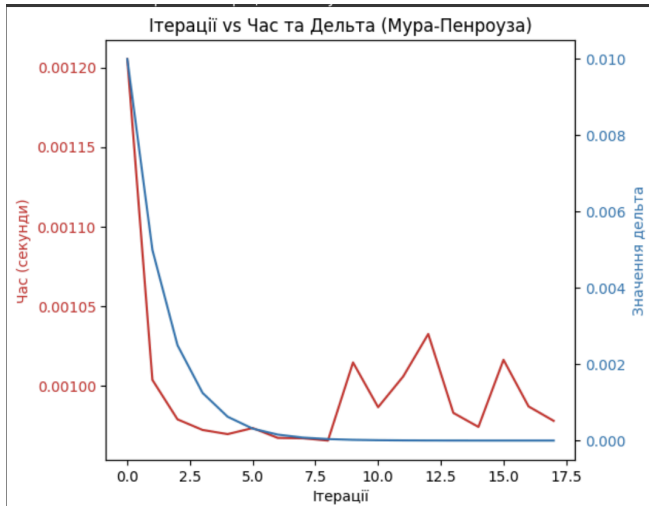
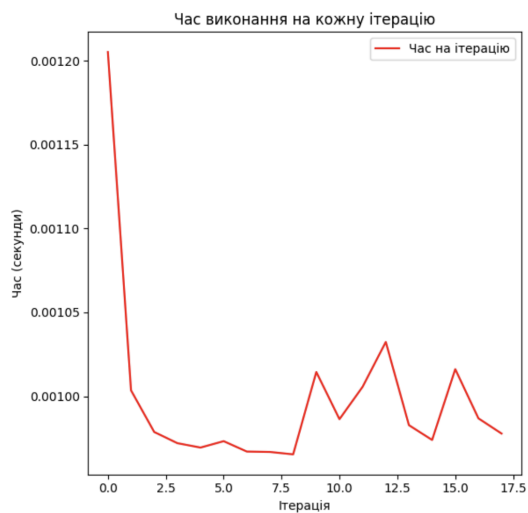
Перевірка для Мура-Пенроуза:

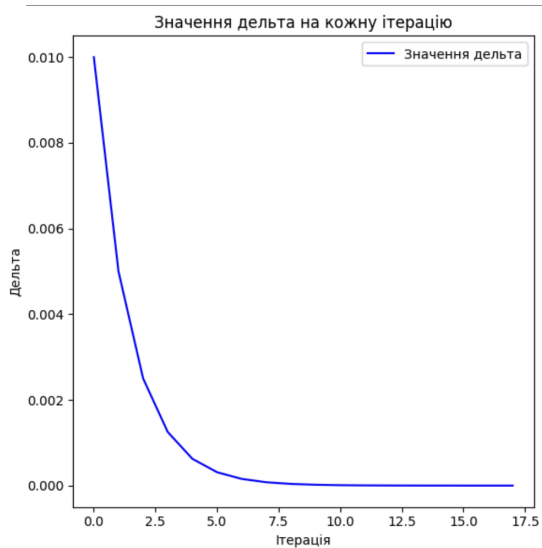
Умова $AA+A = A$: Виконується

Умова $A+AA+ = A+$: Виконується

Умова $AA+$ — симетрична матриця: Виконується

Умова $A+A$ — симетрична матриця: Виконується

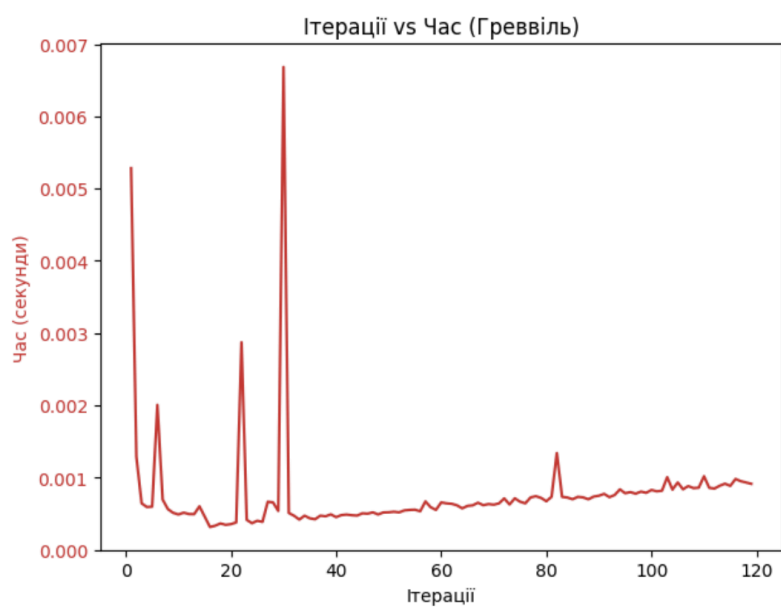

--- Інформація про ефективність методу Мура-Пенроуза ---
Кількість ітерацій: 18
Значення дельта на останній ітерації: 7.62939453125e-08
Загальний час: 0.01798 секунд

Прогнозоване зображення (Греввіль)

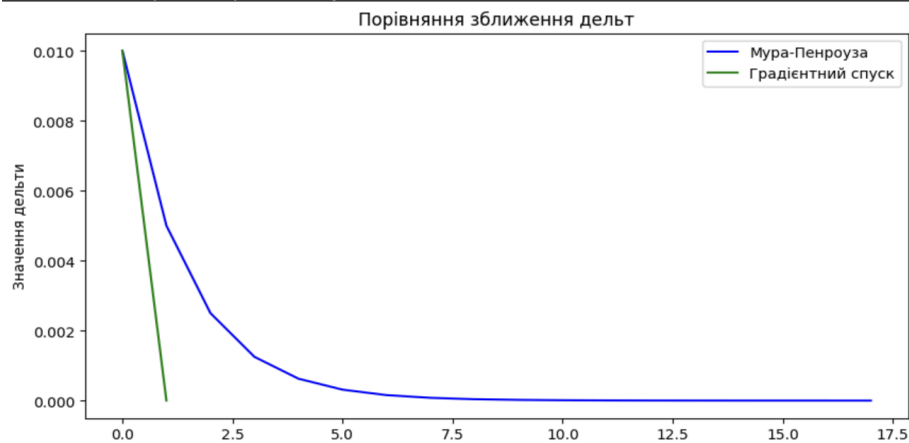

Перевірка для Греввіля:
Умова $AA+A = A$: Виконується
Умова $A+AA+ = A+$: Не виконується
Умова $AA+$ — симетрична матриця: Не виконується
Умова $A+A$ — симетрична матриця: Виконується

--- Інформація про ефективність методу Греввіль ---
Кількість ітерацій: 119
Загальний час: 0.09128 секунд

```
Перевірка для Градієнтного спуску:  
Умова  $\Delta\Delta + \Delta = \Delta$ : Виконується  
Умова  $\Delta + \Delta\Delta = \Delta$ : Не виконується  
Умова  $\Delta\Delta +$  — симетрична матриця: Виконується  
Умова  $\Delta + \Delta$  — симетрична матриця: Виконується
```


Прогнозоване зображення (Градiєнтний спуск)


```
--- Інформація про ефективність методу Градієнтний спуск ---  
Кількість ітерацій: 2  
Загальний час: 0.02682 секунд
```

3. Хід роботи:
Реалізовано мовою Python

Завантажуємо зображення, перетворюючи їх в матриці/масиви, і нормалізуємо.

Далі виконуємо метод Мура-Пенроуза та Гревілья виводячи користувачу прогнозоване зображення і результати перевірки теореми про характеристичну властивість псевдооберненої матриці

```
pseudo_inverse_X_greville, iteration_counts_greville, iteration_times_greville = greville(image_in_matrix, 0.01)
A_greville = np.dot(image_out_matrix, pseudo_inverse_X_greville)
Y_pred_greville = np.dot(A_greville, image_in_matrix)
visualize_result(Y_pred_greville, "Прогнозоване зображення (Гревілья)")

# Відображення графіків для методу Гревілья
plot_iterations_vs_time(iteration_counts_greville, iteration_times_greville, method="Гревілья")

print("\nПеревірка для Гревілья:")
check_pseudo_inverse_properties(image_in_matrix, pseudo_inverse_X_greville)

# Виведення інформації про метод Гревілья
display_efficiency_info(iteration_counts_greville, iteration_times_greville, method="Гревілья")

# Виведення всієї інформації
display_efficiency_info(iteration_counts, iteration_times, delta_values)
```

Методи та їх реалізація:

```
# Завантаження зображень
image_in = Image.open("x3.bmp")
image_out = Image.open("y1.bmp")

# Перетворення зображень у матриці
image_in_matrix = np.array(image_in, dtype=float)
image_out_matrix = np.array(image_out, dtype=float)

# Нормалізація вхідних та вихідних даних
image_in_matrix = normalize_matrix(image_in_matrix)
image_out_matrix = normalize_matrix(image_out_matrix)

# --- Метод Мура-Пенроуза ---
pseudo_inverse_X_mura, iteration_counts, iteration_times, delta_values = mura_penrousa(image_in_matrix, delta0=0.01)
A_mura = np.dot(image_out_matrix, pseudo_inverse_X_mura)
Y_pred_mura = np.dot(A_mura, image_in_matrix)
visualize_result(Y_pred_mura, "Прогнозоване зображення (Мура-Пенроуза)")

print("\nПеревірка для Мура-Пенроуза:")
check_pseudo_inverse_properties(image_in_matrix, pseudo_inverse_X_mura)

# Відображення графіків ітерацій, часу та дельта
plot_iterations_vs_time(iteration_counts, iteration_times, delta_values)
plot_performance_summary(iteration_times, delta_values)
```



```

def greville(matrix, delta, eps=1e-5):
    first_row = matrix[0]
    denominator = np.dot(first_row.T, first_row)
    pseudo_inverse = np.vstack(first_row / denominator if denominator != 0 else first_row)

    current_matrix = np.array([first_row])
    num_rows = matrix.shape[0]

    iteration_times = [] # Час на кожную ітерацію Греввіля
    iteration_counts = [] # Номер ітерації Греввіля

    for i in range(1, num_rows):
        start_time = time.time() # Початок відліку часу для кожної ітерації

        current_row = matrix[i].reshape(-1, 1)
        identity_matrix = np.identity(current_matrix.shape[1])
        projection_matrix = identity_matrix - np.dot(pseudo_inverse, current_matrix)

        current_matrix = np.vstack([current_matrix, matrix[i]])
        denominator = np.dot(current_row.T, np.dot(projection_matrix, current_row))[0, 0]

        if np.abs(denominator) < eps:
            correction_matrix = np.dot(pseudo_inverse, pseudo_inverse.T)
            denominator = 1 + np.dot(current_row.T, np.dot(correction_matrix, current_row))
            pseudo_inverse = np.hstack([
                pseudo_inverse - np.dot(projection_matrix, np.dot(current_row, np.dot(current_row.T, pseudo_inverse))) / denominator,
                np.dot(correction_matrix, current_row) / denominator
            ])
        else:
            pseudo_inverse = np.hstack([
                pseudo_inverse - np.dot(projection_matrix, np.dot(current_row, np.dot(current_row.T, pseudo_inverse))) / denominator,
                np.dot(projection_matrix, current_row) / denominator
            ])

        iteration_times.append(time.time() - start_time)
        iteration_counts.append(i)

    return pseudo_inverse, iteration_counts, iteration_times

```

Додаткові функції:
 Нормалізація матриць

Візуалізація зображень

```
def plot_iterations_vs_time(iteration_counts, iteration_times, delta_values=None, method="Мура-Пенроуза"):
    """Побудова графіків ітерацій, часу та значення дельта (якщо є)"""
    fig, ax1 = plt.subplots()

    color = 'tab:red'
    ax1.set_xlabel('Ітерації')
    ax1.set_ylabel('Час (секунди)', color=color)
    ax1.plot(iteration_counts, iteration_times, color=color, label="Час")
    ax1.tick_params(axis='y', labelcolor=color)

    if delta_values is not None:
        ax2 = ax1.twinx()
        color = 'tab:blue'
        ax2.set_ylabel('Значення дельта', color=color)
        ax2.plot(iteration_counts, delta_values, color=color, label="Дельта")
        ax2.tick_params(axis='y', labelcolor=color)

    fig.tight_layout()
    if method == "Мура-Пенроуза":
        plt.title(f'Ітерації vs Час та Дельта ({method})')
    else:
        plt.title(f'Ітерації vs Час ({method})')
    plt.show()
```

Побудова графіків ітерацій, часу та значення дельта(якщо є)

Побудова окремих графіків ітерацій часу та дельта

```
def normalize_matrix(matrix):
    """Нормалізує матрицю до діапазону [0, 1]"""
    min_val = np.min(matrix)
    max_val = np.max(matrix)
    return (matrix - min_val) / (max_val - min_val)
```

```
def visualize_result(matrix, title):
    """Відображає зображення з матриці"""
    image_normalized = np.clip(matrix * 255, 0, 255).astype(np.uint8)
    image_pred = Image.fromarray(image_normalized)
    plt.imshow(image_pred, cmap='gray')
    plt.title(title)
    plt.axis('off')
    plt.show()
```

Виведення інформації про ефективність після зображень

```
def display_efficiency_info(iteration_counts, iteration_times, delta_values=None, method="Мура-Пенроуза"):
    """Виведення інформації про ефективність після зображень"""
    print(f"\n--- Інформація про ефективність методу {method} ---")
    print("Кількість ітерацій: ", len(iteration_counts))
    if delta_values is not None:
        print("Значення дельта на останній ітерації: ", delta_values[-1])
    print(f"Загальний час: {sum(iteration_times):.5f} секунд")
```

Перевірка умов для псевдооберненої матриці

```
def plot_performance_summary(iteration_times, delta_values):
    """Побудова окремих графіків для ітерацій, часу та дельта"""
    plt.figure(figsize=(12, 6))

    # Графік часу
    plt.subplot(1, 2, 1)
    plt.plot(range(len(iteration_times)), iteration_times, color='red', label='Час на ітерацію')
    plt.title('Час виконання на кожному ітерацію')
    plt.xlabel('Ітерація')
    plt.ylabel('Час (секунди)')
    plt.legend()

    # Графік значень дельта
    plt.subplot(1, 2, 2)
    plt.plot(range(len(delta_values)), delta_values, color='blue', label='Значення дельта')
    plt.title('Значення дельта на кожному ітерацію')
    plt.xlabel('Ітерація')
    plt.ylabel('Дельта')
    plt.legend()

    plt.tight_layout()
    plt.show()
```

```
def check_pseudo_inverse_properties(A, A_pseudo):
    """
    Перевірка умов для псевдооберненої матриці:
    1. AA+A = A
    2. A+AA+ = A+
    3. AA+ — симетрична матриця
    4. A+A — симетрична матриця
    """
    # Перевірка 1: AA+A = A
    condition_1 = np.allclose(A @ A_pseudo @ A, A)
    print(f"Умова AA+A = A: {'Виконується' if condition_1 else 'Не виконується'}")

    # Перевірка 2: A+AA+ = A+
    condition_2 = np.allclose(A_pseudo @ A @ A_pseudo, A_pseudo)
    print(f"Умова A+AA+ = A+: {'Виконується' if condition_2 else 'Не виконується'}")

    # Перевірка 3: AA+ — симетрична матриця
    condition_3 = np.allclose(A @ A_pseudo, (A @ A_pseudo).T)
    print(f"Умова AA+ — симетрична матриця: {'Виконується' if condition_3 else 'Не виконується'}")

    # Перевірка 4: A+A — симетрична матриця
    condition_4 = np.allclose(A_pseudo @ A, (A_pseudo @ A).T)
    print(f"Умова A+A — симетрична матриця: {'Виконується' if condition_4 else 'Не виконується'}")

    return condition_1, condition_2, condition_3, condition_4
```

Висновок:

У ході виконання лабораторної роботи було проведено порівняння двох методів обчислення псевдообернених матриць: методу Мура-Пенроуза та методу Греввіля. Для кожного з методів було проведено перевірку характеристичних властивостей псевдооберненої матриці.

- Для методу Мура-Пенроуза всі умови теореми були виконані:
- Для методу Греввіля не всі умови виконалися:
- Для методу Градієнтного спуску не всі умови виконалися:

За результатами тестування метод Мура-Пенроуза показав кращі результати в контексті якості псевдообернених матриць, оскільки всі умови теореми були виконані. Хоча градієнтний спуск виконав роботу набагато швидше, про те не виконав всі умови теореми

Щодо ефективності:

- Метод Мура-Пенроуза виконався за 18 ітерацій із загальним часом 0.01870 секунд, причому значення дельта на останній ітерації склало $7.62939453125e-08$
- Метод Греввіля виконався за 119 ітерацій із загальним часом 0.09287 секунд, що є значно довшим порівняно з методом Мура-Пенроуза.
- Метод Градієнтного спуску виконав найбільш ефективно за 2 ітерації з загальним часом 0.02682 секунд

Таким чином, метод Мура-Пенроуза виконав всі умови теореми, хоча і не був швидшим.